

Białko w mleku i długowieczność

ważne kryteria w użytkowaniu bydła mlecznego

Aleksander Osten-Sacken

Do niedawna polscy hodowcy krów mlecznych zwracali uwagę przede wszystkim, a często nawet wyłącznie, na wydajność w swoim stadzie. Jest to z pewnością najważniejszy parametr opłacalności produkcji mleka, ale duże znaczenie ma również długość użytkowania krów. Coraz większego znaczenia nabiera też skład mleka, gdyż w cennikach skupu wartość jednostek suchej masy systematycznie i znacząco wzrasta. Dotyczy to zwłaszcza białka, dla którego cena 1. jednostki w granicach 14-18 groszy nie jest już rzadkością.

Począwszy od 1 kwietnia 2015 r., a więc po zniesieniu kwotowania produkcji mleka, zniknie też ryzyko przekroczenia posiadanej kwoty wskutek wysokiej zawartości tłuszczu w mleku. Można będzie więc spokojnie powrócić do wyznaczenia celu produkcyjnego na poziomie 4,0-4,2 % tłuszczu średnio dla

stada, który to poziom jest naturalny i właściwy dla bydła holendersko-fryzyjskiego utrzymywanego w Europie. Tak w zasadzie takie założenie można było przyjąć już w drugiej połowie 2012 r. – krowy urodzone z tych kojarzeń wycielą się po raz pierwszy po 1 kwietnia 2015 r.

Dwie rekordzistki w stadzie Josa Knoef'a
- matka i córka: Big Clara 115 (o. Boudewijn) i Big Clara 120 (o. Hunter)

Tab. 1.
15 najlepszych stad holenderskich wg wydajności mleka

Nazwisko hodowcy	Liczba krów	Mleko kg	% tłuszczu	% białka
vof Vaessen	100	12.492	4,27	3,45
W. A. Bosscha-Alves	62	12.414	3,93	3,45
Gommers	69	12.188	4,12	3,46
Overenk bv	234	12.085	4,01	3,47
Poppe Herfte	132	12.016	4,04	3,37
J. E. M. Welles	68	11.999	4,07	3,61
J. J. M. Nieuwenhuizen	123	11.813	4,23	3,41
W. J. van de Bunt	63	11.720	3,91	3,39
M. J. A. C. van Tiggelen	50	11.662	4,03	3,55
D. W. Wijnveen	119	11.640	4,16	3,47
R. W. de Vries	79	11.637	4,01	3,54
M. A. J. Bekx	129	11.627	4,14	3,52
A. E. Kraaijeveld	61	11.605	4,12	3,56
W. A. Herder	63	11.520	4,02	3,40
vof Van Dieren	172	11.488	4,23	3,50

Tab. 2.
15 najlepszych stad holenderskich wg % zawartości białka w mleku

Nazwisko hodowcy	Liczba krów	Mleko kg	% tłuszczu	% białka
P. G. M. Pater	24	10.151	4,34	3,81
vof Wencker	30	10.232	4,79	3,78
Geerets-de Mulder	140	9.538	4,68	3,77
van Zoest-Spruit	54	10.011	4,31	3,76
van de Venne	59	10.581	4,73	3,74
vof gebr. Posch	196	10.101	4,51	3,73
P. A. M. Wielens	24	10.616	4,58	3,70
A. Bikker	67	10.350	4,28	3,68
A. Busweiler	37	11.253	4,23	3,67
G. J. Schouwenaar	53	10.594	4,09	3,67
N. van Wijngaarden	45	10.369	4,52	3,66
vof Mooij	62	11.057	4,20	3,66
T. N. Agricola	71	10.837	4,22	3,66
Huusken-Nobbenhuis	35	10.662	4,57	3,65
E. H. L. M. Verheijen	93	10.543	4,30	3,65

W wielu przypadkach można spotkać się z twierdzeniem, że wysoka wydajność mleka wyklucza utrzymanie jego składu na wymaganym poziomie. Przeczą temu wyniki uzyskiwane w kilku krajach europejskich, przy czym liderami pod tym względem są farmerzy holenderscy. W sezonie oceny 1 września 2012 – 31 sierpnia

2013 r. (taki jest tradycyjny, 12. miesięczny okres oceny w Holandii) uzyskali oni średnio w kraju od krów holsztyńsko-fryzyjskich odmiany czarno-białej 9.719 kg mleka o zawartości 4,32% tłuszczu i 3,51% białka (średnio 358 dni laktacji), a od krów odmiany czerwono-białej 8.901 kg mleka o zawartości 4,54% tłuszczu i 3,61% białka (średnio 350 dni laktacji).

W holenderskim dwutygodniku „Veeteelt”, przeznaczonym dla hodowców krów mlecznych, corocznie publikuje się listę 60. najlepszych stad w kraju, po 5 z każdej z dwunastu prowincji holenderskich. Są one uszeregowane wg wskaźnika rocznej sprawności ekonomicznej (ejr) – wylicza się go, najprościej rzecz ujmując, dzieląc produkcję mleka przez okres międzywycieleniowy. W ten sposób stada mające kłopoty z rozrodem przesuwały się na dalsze pozycje i nie zajmują miejsc w czołówce. Inna sprawa, że część farmerów holenderskich świadomie rozpoczyna później krycie krów po wycieleniu, by nie zasuszać ich przy zbyt wysokiej wydajności. Jest też teoria mówiąca, że w przyszłości krowa powinna cielić się dwa razy w ciągu trzech lat, co przy wysokiej długowieczności krów i dostępie do nasienia seksowanego mogłoby mieć pewne uzasadnienie – chodzi przecież o uzyskanie jak najwyższej życiowej produkcji mleka od krowy, a poród stwarza zawsze ryzyko komplikacji i w najgorszym przypadku wybrakowania krowy. Jednak w praktyce, przy obecnych problemach z rozrodem krów wysokowydajnych, zbyt długie wydłużanie czasu do pierwszej inseminacji po porodzie nie jest z pewnością dobrym rozwiązaniem, przynajmniej dla olbrzymiej większości hodowców. Chociaż w Holandii są już stada, które osiągają doskonałe wyniki produkcyjne i ekonomiczne przy długości okresu międzywycieleniowego w granicach 450-500 dni.

Holenderska Genetyka Plus Sp. z o.o., Łomża

Oferujemy nasienie buhajów:

- holenderskich holsztyńsko-fryzyjskich odmiany czarno-białej i czerwono-białej
- rasy czerwonej szwedzkiej SRB
- francuskiej rasy Montbeliarde

Zamów bezpłatny katalog!!!

Nasza oferta to:

- zdrowie
- wydajność
- długowieczność
- wysoka zawartość białka w mleku

KONTAKT Z NAMI

Polska wschodnia 86/218-10-11   tel.kom. 600-395-215
Polska zachodnia 61/665-85-54   tel. kom. 602-350-215
Więcej informacji: www.hgplus.pl

Córka buhaja Redman – holenderskie krowy czerwono-białe mają przeciętnie lepszy skład mleka od swoich czarno-białych kuzynek

Spośród 60. najlepszych stad w Holandii przedstawiamy w dwóch tabelach po 15 w dwóch kategoriach: najwyższej wydajności mleka (tabela 1) i najwyższej zawartości białka w mleku (tabela 2). Tylko w 2. stadach na 60 zawartość tłuszczu w mleku była poniżej 4% i w 2. stadach białko w mleku poniżej 3,4% (dane te zostały przedstawione w tabelach 1 i 2).

Warto też zwrócić uwagę na liczebność krów w stadzie. Część z nich to nadal tradycyjne fermy rodzinne, liczące kilkadziesiąt krów, ale z roku na rok w Holandii pojawia się coraz więcej stad dużych. W ostatniej edycji na 60 najlepszych obór aż 18 liczyło 100 i więcej krów – niektóre z nich znalazły się w tabelach. Największe stada nieujęte w tabelach to:

- Boonstra Agro bv, Roodehuizen – 420 krów o średniej wydajności 11.080 kg mleka, 4,31% tłuszczu i 3,42% białka;

- H. J. H. Prins-Kanis, Nijeveen – 195 krów o średniej wydajności 10.527 kg mleka, 4,42% tłuszczu i 3,53% białka;

- M. M. M. Gerards-van de Wouw – 160 krów o średniej wydajności 10.799 kg mleka, 4,33% tłuszczu i 3,48% białka;

- Van Creijl bv, Landhorst – 150 krów o średniej wydajności 11.360 kg mleka, 4,27% tłuszczu i 3,55% białka.

Tendencję zmniejszania liczby stad krów mlecznych przy stałym wzroście średniej liczby zwierząt w stadzie obserwuje się w Holandii od wielu lat. Jeszcze w roku 2000 było ich 29.467 przy średniej obsadzie 51 krów, a w 2013 r. już tylko 15.301 przy średniej liczbie krów w stadzie 87. Liczba farm mlecznych będzie z pewnością nadal spadać, ale już dużo wolniej. Aktualnie zakłada się, że optymalne wartości średnie dla jednej farmy holenderskiej to 100 krów o wydajności 10.000 kg

Córki buhaja Atlantic, przekazującego doskonały skład mleka i fantastyczną długowieczność

mleka, co sugeruje, że w najbliższej przyszłości w Holandii pozostanie w granicach 12-14 tysięcy stad krów. Duży wpływ na liczbę i strukturę stad może mieć też likwidacja systemu kwotowego po 1. kwietnia 2015 r. – stada duże będą prawdopodobnie coraz większe przy równoczesnym eliminowaniu z rynku producentów mleka stad mniejszych.

Tab. 3.
Liczba krów w Holandii, które w latach 2008–2013 przekroczyły w produkcji życiowej granicę 100.000 kg mleka

Sezon oceny	Liczba krów
2008/2009	2020
2009/2010	2110
2010/2011	2177
2011/2012	2069
2012/2013	1967

Drugim, obok składu mleka, ważnym parametrem decydującym o rentowności produkcji jest długość użytkowania krów w stadzie i ich wydajność życiowa. Również w Polsce w ostatnich latach zaczęto zwracać na to uwagę, a liczba krów, które osiągnęły i przekroczyły 100 tysięcy kg produkcji życiowej stale wzrasta. W kilku krajach europejskich już od dłuższego czasu przywiązuje się dużą uwagę do długowieczności krów,

a najlepsze wyniki w tym względzie osiągają farmerzy holenderscy.

W Holandii liczba krów o produkcji życiowej 100 tysięcy i więcej kg mleka w październiku 2013 r. przekroczyła już 25.000. Nasilenie tej tendencji w Holandii obserwuje się w ostatnich latach – roczny przyrost liczby krów 100. tysięcznych po raz pierwszy przekroczył 1.000 szt. w roku 2005. Liczbę krów, które w ostatnich pięciu latach osiągnęły produkcję 100 tysięcy kg mleka przedstawiono w tabeli 3 (łącznie jest ich 10.343 szt.).

Swoistym rekordzistą Holandii, Europy, a nawet i świata w tej konkurencji jest nadal Jos Knoef z Geesteren. 4 grudnia 2013 r. w jego stadzie liczącym 95 krów odnotowano już 55. z kolei 100. tysięczną super rekordzistkę! Jest to córka buhaja Lorenzo (o. Cash), a jej wynik to 100.821 kg mleka o zawartości 4,24% tłuszczu i 3,62% białka. Także sąsiedzi Josa starają się dotrzymać mu kroku – w samym tylko Geesteren takich wybitnych krów jest już 137.

Na zakończenie warto też wymienić buhaje, które pozostawiły po sobie najwięcej córek 100. tysięcznych. Są to w kolejności: Sunny Boy – 1792 córki, Tops Monitor Legend – 1131 córek, Cash 677, Lord Lily 669, Celsius 603, Marconi 478, F16 – 468, Jabot 452, Labelle 447 i Addison 253.